

Висновок
Національного агентства з питань запобігання корупції
щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального
кодексу України щодо приведення його норм у відповідність
до Рішення Конституційного Суду України
від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020»
(реєстр. № 4307 від 02.11.2020)

Згідно з пояснювальною запискою проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо приведення його норм у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020» (далі – законопроект) розроблено з метою усунення негативних наслідків, спричинених рішенням Конституційного Суду України від 27.10.2020 № 13-р/2020, установлення дієвих стримувальних санкцій за зазначення завідомо недостовірних відомостей у деклараціях або умисного неподання декларації.

Відповідно до пропозицій суб'єкта законодавчої ініціативи досягти цієї мети можна шляхом внесення змін до ст. 366-1 «Декларування недостовірної інформації» Кримінального кодексу України (далі – КК України)

За результатами аналізу законопроекту Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) вважає за доцільне висловити щодо його змісту такі зауваження.

1. Відповідно до ст. 366-1 КК України (у редакції законопроекту) пропонується встановити відповідальність за *умисне* подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації. Відповідальність за цією статтею наставатиме у разі, якщо недостовірні відомості відрізнятимуться від достовірних на суму понад 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

Необхідно зауважити, що 27.10.2020 Конституційний Суд України ухвалив рішення № 13-р/2020, яким зокрема скасував кримінальну відповідальність публічних службовців за неподання декларації та за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації, визнавши ст. 366-1 КК України «Декларування недостовірної інформації» неконституційною.

Відповідно до ч. 2 ст. 152 Конституції України закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення.

Під час дослідження ст. 366-1 КК України Конституційний Суд України дійшов висновку, що «використання юридичних конструкцій, у яких відсутній чіткий перелік законів, унеможлиблює однозначне визначення кола *суб'єктів*

злочину, а відсилочні норми унеможливають встановлення *кола їх адресатів*. Як наслідок, до відповідальності за умисне неподання декларації може бути притягнуто осіб, які не можуть бути учасниками правовідносин з декларування, а тому свідомо не виконали такого обов'язку» (абз. 13 п. 17 мотивувальної частини рішення).

Крім того, у вказаному рішенні Конституційний Суд України зазначив, що «встановлення кримінальної відповідальності за декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації, а також умисне неподання суб'єктом декларування декларації є надмірним покаранням за вчинення цих правопорушень. *Негативні наслідки, яких зазнає особа, притягнута до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, передбачених ст. 366-1 Кримінального кодексу України, непропорційні шкоді, яка настала або могла настати у разі вчинення відповідних діянь*» (абз. 14 п. 17 мотивувальної частини рішення).

Порівняльний аналіз положень ст. 366-1 КК України в редакції законопроекту та ст. 366-1 КК України, яка була визнана неконституційною 27 жовтня 2020 року, свідчить про незначні редакційні доповнення диспозиції норми в частині встановлення кримінальної відповідальності за *умисне* подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації або умисне її неподання. Однак таке доповнення не містить змістовного навантаження, адже у цій нормі вже використовується словосполучення «*завідомо недостовірної*», що вказує на умисну форму вини цього правопорушення.

Таким чином, зміст обов'язкових ознак складу кримінального правопорушення запропонованої норми залишається ідентичним тому, що містився в редакції ст. 366-1 КК України, та був визнаним неконституційним.

Більше того законопроектом пропонується передбачити кримінальну відповідальність за ці правопорушення у тій самій статті – «366-1». На практиці це може призвести до того, що одна частина правозастосовних органів буде реалізовувати положення цієї норми, посилаючись на те, що КК України було доповнено цією статтею вже після 27 жовтня 2020 року, а інша – може пристати на позицію, що ця норма не є та не може бути чинною, оскільки саме ця стаття, із такою самою нумерацією визнана неконституційною згідно з чинним рішенням Конституційного Суду України.

Не надаючи оцінки зазначеному вище рішенню Конституційного Суду України та наведеним у ньому аргументам, варто звернути увагу й на те, що без внесення змін до опису цієї кримінально-правової заборони існує загроза визнання запропонованої редакції ст. 366-1 КК України неконституційною з тих самих мотивів, які викладені у рішенні Конституційного Суду України № 13-р/2020.

2. У примітці до ст. 366-1 КК України в редакції законопроекту пропонується передбачити, що суб'єктами декларування (суб'єктами

кримінальної відповідальності) є особи, зазначені у п. 1, п.п. «а» і «в» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», та судді.

Запропонований спосіб визначення кола суб'єктів цього кримінального правопорушення видається невдалим, адже на практиці він може бути витлумачений як такий, що унеможлиблює притягнення до кримінальної відповідальності публічних службовців, які припинили діяльність, але зобов'язані наступного року після її припинення подати декларацію за минулий рік (відповідно до ч. 2 ст. 45 зазначеного Закону).

Недоречним є й виокремлення суддів як суб'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК України, адже згідно з п.п. «г» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» судді і так належать до числа суб'єктів, на яких поширюється дія цього Закону.

3. Додатково слід зазначити, що зміни щодо суб'єкта складу злочину, передбаченого ст. 366-1 КК України, потребують внесення відповідних взаємно кореспондуючих змін до примітки ст. 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення («Порушення вимог фінансового контролю»), у якій наразі зазначено, що суб'єктами правопорушень у цій статті є особи, які відповідно до ч.ч. 1 та 2 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

**Керівник Департаменту
антикорупційної політики**

Дмитро КАЛМИКОВ